

ЭЛ АРАЛЫК БАЙЛАНЫШТАРДЫН БИЛИМ САПАТЫНА ТИЙГИЗГЕН ТААСИРИ
ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРДНЫХ СВЯЗЕЙ НА КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ
THE INFLUENCE OF INTERNATIONAL RELATIONS ON THE QUALITY OF
EDUCATION

***Аннотация:** Эл аралык коомчулук менен байланыштар түшүнүгү, анын билим берүүгө болгон таасири, бүгүнкү күндөгү тенденция, эл аралык уюмдардын орду, изилдөөлөр, өнүктүрүү программасындагы өзгөчөлүктөр, долбоорлодун билим берүүгө тийгизген таасири, 2021-2040-жылдары Кыргыз Республикасында билим берүүнү өнүктүрүү программасындагы өзгөчөлүктөр ж.б. маселелер каралат. Билим берүүдө эл аралык байланыштардын орду, дүйнөлүк тенденция менен тектеш өнүгүүнүн жолдору изилденди.*

***Abstract:** The concept of relations with the international community, its impact on education, today's trend, the place of international organizations, research, features in the development program, the impact of the project on education, features in the development program of education in the Kyrgyz Republic in 2021-2040, etc. issues are considered. The place of international relations in education, the ways of development related to the world trend are studied.*

Эл аралык мамилелер билим берүүнүн сапатына түздөн-түз таасирин тийгизет, анткени өлкөлөрдүн билим берүү системалары өз ара байланышта жана дүйнөлүк экономиканын, саясаттын жана маданияттын тенденцияларынан көз каранды.

Эл аралык мамилелердин билим берүүнүн сапатына тийгизген дагы бир маанилүү таасири эл аралык кызматташтык болуп саналат. Билим берүү тармагындагы мамлекеттердин кызматташтыгы жалпы программаларды иштеп чыгууга, тажрыйба алмашууга, жаңы технологияларды жана методдорду берүүгө мүмкүндүк берет. Мунун аркасында билим берүү ар тараптуу жана жеткиликтүү болуп, бүтүндөй дүйнө үчүн маанилүү болгон маданияттар аралык достукту жана өз ара түшүнүшүнү өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт.

Эл аралык байланыштар да студенттердин жана мугалимдердин мобилдүүлүгүн өнүктүрүүгө таасирин тийгизет. Азыр дүйнөлүк талаптарга жана стандарттарга жакшыраак ыңгайлашууга мүмкүндүк берген эл аралык тажрыйбага жана билимге ээ болгон студенттердин саны барган сайын көбөйүүдө. Мындай билим да резюмени жакшыртат жана адамдын көз карашын кеңейтет.

Ошентип, эл аралык мамилелер дүйнөдө сапаттуу билим берүү үчүн маанилүү роль ойнойт. Ааламдашуу жана жакшы эл аралык мамилелер билим берүү системаларынын интеграциясына көмөктөшөт жана бүтүндөй коомдун өнүгүшүнө түрткү берет.

Изилдөөнүн актуалдуулугу төмөнкүлөр менен шартталган:

- Эл аралык коомчулук менен байланыштар түшүнүгү, анын билим берүүгө болгон таасири, бүгүнкү күндөгү тенденция, эл аралык уюмдардын орду, изилдөөлөр, өнүктүрүү программасындагы өзгөчөлүктөр, долбоорлодун билим берүүгө тийгизген таасири ж.б. каралды.

- Билим берүүдө эл аралык байланыштардын орду, дүйнөлүк тенденция менен тектеш өнүгүүнүн жолдорун изилдөө маанилүү болуп саналат.

2021-2040-жылдары Кыргыз Республикасында билим берүүнү өнүктүрүү программасындагы өзгөчөлүктөргө токтолсок, 2021-2040-жылдары Кыргыз Республикасында Билим берүүнү өнүктүрүү программасы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 23-мартындагы № 201 токтому менен бекитилген 2012-2020-жылдары Кыргыз Республикасында Билим берүүнү өнүктүрүү стратегиясына (киргизилген реформаларды ишке ашырууну улантуу максатында иштелип чыккан).

2025-жылы Кыргызстанда калктын акыркы 74 жылдагы максималдуу өсүшү болот, ал 5,92% түзөт. Демек, 2028-жылдан тартып бала бакчаларга жүктөм максималдуу түрдө болот, ал эми 2032-жылдан баштап олуттуу жүктөм Кыргыз Республикасынын мектептерине болот деп белгиленет [1].

Окуучулардын санынын көбөйүшү сөзсүз окутуучуларга болгон жүктөмдүн көбөйүшүнө алып келет, ал сандык гана эмес, ошондой эле сапаттык көрсөткүчтөр боюнча педагогикалык кадрларды тартуу жана даярдоо саясатын алдын ала жүргүзүү зарылчылыгын пайда кылат деп белгилелет.

Глобалдаштыруу шарттарында билим берүү системасы эл аралык билим берүү чөйрөсүнө кошулууда жана ата мекендик да, ошондой эле глобалдык эмгек рыногунда да суроо-талапка ээ болуучу адистерди даярдоого багытталууга тийиш. Ушуга байланыштуу билим берүү системасынын дүйнөлүк билим берүү мейкиндигинде атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн билим берүүнүн сапатына карата талаптар жогорулайт; билим берүүнүн ар кандай деңгээлдеринде социалдык-эмоциялык/ийкемдүү көндүмдөрдү калыптандырууга муктаждык жогорулайт; билим берүүнүн мазмунуна глобалдык жарандуулук, толеранттуулук, маданияттар аралык коммуникациялар, көп тилдүү билим берүү ж.б. сыяктуу окутуунун натыйжалары киргизилет.

Жаңы технологияларды өнүктүрүү жаңы технологиялардын потенциалын өздөштүрүүнү, санариптик көндүмдөргө окутууну талап кылат. Ушуга байланыштуу билим берүү системасынын алдында окутуучулардын жана окуучулардын арасында компьютердик сабаттуулукту жогорулатуу, санариптик технологияларды эске алуу менен билим берүү инфратүзүмүн өнүктүрүү, өзгөрүп туруучу технологиялык чөйрө аркылуу аралыктан жана башка формада билим берүүнү күчөтүү зарылдыгы жогорулайт.

Социалдык-экономикалык дифференциация, кирешелеринин деңгээлдери жогору жана төмөн болгон калктын ортосундагы ажырым өнүккөн жана өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдө тереңдеп жатат. 2020-жылы Кыргызстанда жакырчылыктын деңгээли 31%га чейин жогорулаган, бул көрсөткүч 2019-жылга салыштырмалуу 11%га жогору. Аталган көйгөйгө таасир этүү боюнча максаттуу саясат ар кандай категориядагы балдарга (анын ичинде майып балдарга, аялуу категориядагы үй-бүлөлөрдүн балдарына) билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн, сапаттуу билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн жалпысынан жогорулатышы керек деп белгиленет.

Заманбап эмгек рыногуна даярдоого багытталган билим берүү жана окутуу программаларын ишке ашыруу үчүн төмөнкүлөр эске алынат.

- Ишканалар жана иш берүүчүлөр менен кызматташуу: эмгек рыногуна ийгиликтүү интеграциялоо үчүн билим берүү программалары заманбап компанияларда иштөөнүн талаптарына жооп бериши керек. Теория менен практиканын ортосундагы тең салмактуулукту камсыз кылуу үчүн билим берүү мекемелери жумуш берүүчүлөр менен иштешип, учурда студенттерге кандай көндүмдөр керек экенин аныкташы керек.

- Технологияга багытталган билим берүү: колдонуудагы окуу программалары жаңы технологияларда, өзгөчө маалыматтык технологиялар тармагында окууга ылайыкталышы керек. Көптөгөн компаниялар жана ишканалар жаңы технологияларды колдонуп жатышат жана окуу программалары бул чындыкты чагылдырышы керек.

- Жекелештирилген окутуу ыкмасы: тез өзгөрүп жаткан экономикалык чөйрөдө классикалык окутуу дайыма эле натыйжалуу боло бербейт. Билим берүү мекемелери ар бир окуучунун жекече муктаждыктарына жооп берген программаларды иштеп чыгууга умтулушу керек.

- Заманбап педагогикалык методдор: Мугалимдер окуучулардын өз алдынча билим алуусуна шарт түзүп, критикалык ой жүгүртүүсүн өнүктүрүүгө түрткү берүүчү заманбап педагогикалык ыкмаларды колдонушу керек. Бул бүтүрүүчүлөргө жумуш ордунда пайда болушу мүмкүн болгон көйгөйлөрдү чечүүгө өзгөчө мамиле кылууга жардам берет.

- Практикалык иштерге даярдануу: Окуу программалары бир гана теориялык окутууну эмес, ошондой эле студенттерге реалдуу иш кырдаалдарын түшүнүүгө жана ыңгайлашууга

мүмкүнчүлүк бере турган практикалык тапшырмаларды жана долбоорлорду камтышы керек. Бул мектептен жумушка өтүүнү жеңилдетип, натыйжалуураак кылууга жардам берет.

Негизинен билим берүүнүн сапатына эл аралык байланыштардын таасири чоң. Бир жагынан алганда, билим берүү жана инновациядагы дүйнөлүк тенденциялар окуу пландарын, окутуу ыкмаларын жана ресурстарын жакшыртууга алып келиши мүмкүн. Бирок, жалпысынан эл аралык байланыштар ар кайсы мамлекеттерде билим берүү системасынын өнүгүшүнө жана жаңылануусуна өбөлгө түзүп, бул жаатта билим жана тажрыйба алмашууга мүмкүнчүлүктөрдү түзүүдө.

Колдонулган адабияттар:

1. <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ky-kg/158227>

2. https://ky.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BB_%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B%D1%8B%D0%BA_%D0%BA%D0%BE%D0%BE%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BB%D1%83%D0%BA_%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%BD_%D0%B1%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%8B%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%80

